Ankenævnet for Forsikring

918/13

Den 10. juni 2013 blev i sag nr. 82.853:

xxxx xxxxxxxx xxxxx
xxxxxxxxx xx
xxxx xxxxxx x

mod

PFA Pension
Marina Park
Sundkrogsgade 4
2100 København Ø

afsagt

k e n d e l s e :

Forsikrede er omfattet af en forsikring med dækning ved tab af erhvervsevne i PFA Pension. Hun klager ved sin advokat over, at selskabet i 2011 har nedsat præmiefritagelsen og udbetalingen af invalidepension til halvdelen med tilbagevirkende kraft fra den 1/7 2009, og at selskabet helt har afvist at yde forsikringsdækning efter den 1/4 2012. Endvidere klages der over, at selskabet har fremsat krav om tilbagebetaling af for meget udbetalt pension i perioden fra den 1/7 2009 til den 1/8 2011.

Efter sagens indbringelse for nævnet har selskabet frafaldet tilbagebetalingskravet. Selskabet har desuden forlænget perioden med fuld dækning til den 1/10 2011. Klagen ses herefter at vedrøre selskabets afvisning af at yde fuld dækning i perioden fra den 1/10 2011 til den 1/4 2012 og selskabets afvisning af at yde dækning efter den 1/4 2012.

Selskabet har afvist at yde fuld dækning i perioden fra den 1/10 2011 til den 1/4 2012 med henvisning til, at klagerens generelle erhvervsevne alene har været nedsat med mellem halvdelen og to tredjedele siden den 1/7 2009. Selskabet har helt afvist at yde forsikringsdækning efter den 1/4 2012 med henvisning til, at klagerens generelle erhvervsevne ikke har været nedsat med mindst halvdelen siden december 2011.

2. 82.853

Forsikringen, der trådte i kraft den 25/11 1994, giver ret til fuld præmiefritagelse og udbetaling af fuld invalidepension, hvis forsikredes generelle erhvervsevne på grund af sygdom eller ulykkestilfælde nedsættes med to tredjedele eller mere. Nedsættes den generelle erhvervsevne med mellem halvdelen og to tredjedele, giver forsikringen ret til halv præmiefritagelse og halv udbetaling.

Klageren er født i 1969. Hun er udgået af 10. klasse og oprindelig butiksuddannet.

I klagen, som nævnet har modtaget den 9/7 2012, har klagerens advokat bl.a. anført:

"**SAGSFREMSTILLING:**

Nærværende sag drejer sig om, hvorvidt klager siden 1. juli 2009 har været og fortsat er berettiget til hel eller delvis udbetaling af invalidepension fra det indklagede pensionsselskab som følge af nedsat erhvervsevne.

Såfremt det må lægges til grund, at klager siden 1. juli 2009 alene har været berettiget til udbetaling af halv invalidepension, drejer sagen sig endvidere om, hvorvidt klager er forpligtet til at tilbagebetale for meget udbetalt invalidepension i perioden 1. juli 2009 til 1. august 2011 svarende til kr. 298.479,00.

Der skal i det følgende redegøres nærmere for de faktiske forhold i sagen.

1. Skadens indtræden og konsekvenser

Klager blev den 27. november 1998 indlagt og sygemeldt på grund af en hjerneblødning.

Klager var på tidspunktet for skadens indtræden omfattet af en hos indklagede tegnet 'Tryghed nedsat erhvervsevne'-forsikring. Som **bilag ...** fremlægges de nugældende forsikringsbetalinger.

Klager er ikke i besiddelse af de på skadestidspunktet gældende betingelser, hvorfor indklagede *opfordres* til at fremlægge disse, såfremt betingelserne måtte være ændret.

Efter klagers hjerneblødning fulgte et langvarigt forløb med operation samt genoptræning på adskillige behandlingsinstitutioner for senhjerneskadede, herunder blandt andet ... Rehabiliteringscenter. Der fremlægges i tilknytning hertil som **bilag ... og ...** journal fra ... af den 23. december 1999 samt neuropsykologisk undersøgelse af cand. psych. ... af den 27. marts 2001. Det bemærkes, at side 3 i sidstnævnte erklæring er bortkommet og derfor ikke kan fremlægges af klager.

Efter en længere periode med genoptræning genoptog klager i oktober 2000 pædagogstudiet på revalideringsydelse. Klager måtte imidlertid i februar 2003 ophøre studiet på ny grundet de betydelige kognitive gener, som hjerneblødningen havde påført klager.

Klager blev som følge heraf tilkendt mellemste førtidspension pr. 1. juni 2003, jfr. den som **bilag ...** fremlagte tilkendelse af 11. juni 2003.

I forbindelse med klagers overgang fra revalideringsydelse til førtidspension blev der udarbejdet neuropsykologisk undersøgelse ved neuropsykolog ... Erklæringen fremlægges som **bilag ...**

Klagers tilstand blev på baggrund af den pågældende undersøgelse konkluderende beskrevet på følgende vis, jfr. den som **bilag ...** fremlagte Opsummering og vurdering af 8. maj 2003 fra ... Kommune:

'Samlet findes betydelige kognitive vanskeligheder, som vil gribe afgørende ind i forhold til en hverdag med eksempelvis pædagoguddannelse. Klienten skønnes ikke at ville kunne klare noget sådant, og vil helt klart have det bedst med at komme ud i et skånejob, da neuropsykologen egentlig mener, hun er ramt så alvorligt, at man skal ud i, at der ikke må stilles nogle krav om noget der er for uoverskueligt eller over for lang tid i forhold til hende.'

Det blev ved samme vurdering på baggrund heraf konkluderet, at '*Tilstanden skønnes stationær uden udsigt til bedring ved behandling.'* og '*Samlet skønnes klientens erhvervsevne nedsat til omkring 2/3 på grund af sygdom.'*

Klager blev hos indklagede pr. 1. juni 2003 tilkendt fuld udbetaling af invalidepension med samtidig fuld præmiefritagelse, jfr. den som **bilag ...** fremlagte skrivelse fra indklagede af 2. februar 2005.

2. Klagers efterfølgende erhvervsmæssige forhold

I de efterfølgende år (perioden 2003 - 2006) var klager ansat i et skånejob som led i et 3-årigt projekt omhandlende hjerneskadedes fritidsliv, jfr. det som **bilag ...** fremlagte Henvisningsskema af 25. september 2003.

Klager deltog under dette projekt i samtaler med andre hjerneskadede i relation til deres fritidsliv.

Endvidere var klager i samme periode medvirkende i opstarten af en cafe i ... Hjerneskadeforening.

Klager holdt sig endvidere aktiv ved deltagelse i forskellige bestyrelser, herunder Hjerneskadeforeningens lokalafdeling i ..., Hovedtropperne ..., Landsbestyrelsen for Hoved-tropperne jfr. den som **bilag ...** fremlagte skrivelse fra Jobcenter ... til indklagede af den 16. april 2009 vedlagt arbejdsevnevurdering. Det oplyses, at samtlige ovenstående hverv var ulønnede.

I forbindelse med klagers flytning til ... i august 2007 ophørte klagerens aktive deltagelse i Hjerneskadeforeningen.

På grundlag af klagers eget ønske om at holde sig beskæftiget og deltage i sociale aktiviteter deltog klager i perioden 2. oktober 2008 til 31. december 2008 i en arbejdsprøvning i ... Børnehuset, jfr. ovennævnte skrivelse af 16. april 2009, der tillige er vedlagt Opfølgning/vurdering af virksomhedspraktik/arbejdsprøvning af den 4. februar 2009.

På baggrund af arbejdsprøvningen hos Børnehuset ... vurderede Jobcenter ..., at klager efter hjerneskaden stadig havde problemer med hukommelses- og koncentrationsbesvær, og at hun hurtigt blev udtrættet. Det vurderedes som følge heraf, at der burde iværksættes et læn-

gerevarende stabilt arbejdsprøvningsforløb eller et skånejob, hvor klager på ny kunne tilvendes til at deltage på arbejdsmarkedet.

Opmærksomheden henledes på, at indklagede modtog ovennævnte oplysninger den 16. april 2009, jfr. bilag ...

Indklagede modtog endvidere den 9. februar 2009 et opfølgningsskema udfyldt af klager, jfr. fremlagte **bilag ...** Af opfølgningsskemaet fremgår, at klager er i arbejdsprøvning til fleksjob, og at klager håber, at hun fremadrettet vil kunne klare et fleksjob på 25 timer.

På samme tidspunkt modtog indklagede fra klagers egen læge udfyldt lægeattest af den 28. januar 2009, jfr. den som **bilag ...** fremlagte FP 402 lægeattest.

Egen læge oplyste ved attesten, at klagers helbred nu var en smule bedre, og at det forventedes, at klager pr. 28. januar 2009 delvist kunne genoptage arbejdet som pædagogmedhjælper i arbejdsprøvning med henblik på at opnå et fleksjob.

Som følge af det ovenfor anførte påbegyndte klager den 4. maj 2009 en ny arbejdsprøvning i Børnehuset ..., hvor klager skulle fungere som husassistent.

Pr. 1. juli 2009 blev arbejdsprøvningen konverteret til et egentlig skånejob, idet klager blev tilbudt ansættelse med løntilskud i Børnehuset ...

Som sagens **bilag ... - ...** fremlægges Henvisning til job med løntilskud til førtidspensionister af den 18. juni 2009 samt Bevilling af løntilskud til ansættelse af medarbejder af den 6. juli 2009.

Af bevillingen til løntilskudsjobbet fremgår, at klager bevilligedes ansættelse som husassistent med 15 timer ugentligt med en timeløn stor kr. 38,86, hvoraf kommunen ydede tilskud med kr. 23,36.

Det fremgår endvidere, at klager blev ansat med skånehensyn i form af 'nedsat tid, undgå stress, behov for pauser, arbejdsopgaver gennem en fast person samt mulighed for at kunne trække sig'.

Klager er i medfør af ovennævnte bevilling fortsat ansat i Børnehuset ... med 15 timer ugentligt.

Til dokumentation af klagers lønindkomst fra skånejobbet fremlægges som sagens **bilag ...** skrivelse af den 19. juli 2011 fra klager til indklagede vedlagt lønsedler samt timeopgørelser.

Som det fremgår heraf oppebar klager i perioden januar 2011 - juni 2011 en bruttomånedsløn stor kr. 2.557,72.

Klager har herefter kontakt med indklagede igen i 2011, idet indklagede ved skrivelse af den 13. april 2011 erindrede klager om fremsendelse af opfølgningsskema, jfr. fremlagte **bilag ...**

Indklagede modtog herefter det som **bilag ...** fremlagte udaterede opfølgningsskema fra klager med oplysninger om forhold siden maj 2009.

Klager oplyste herved, at hun arbejdede 3 timer dagligt til en bruttoløn stor kr. 2.257,00.

Indklagede modtog omkring samme tidspunkt ved skrivelse af den 6. maj 2011 oplysninger om klagers status i kommunalt regi fra Jobcenter ..., jfr. fremlagte **bilag ...**

Af den kommunale journal fremgår forløbet omkring klagers ansættelse i det ovenfor nævnte skånejob.

Endvidere fremgår det af journalnotat af den 24. november 2009 samt 13. oktober 2010, at klager fortsat var berettiget til løntilskudsjobbet, idet klager fortsat vurderedes ikke at være i stand til at varetage et ordinært arbejde grundet skånehensyn og helbredsmæssige forhold.

3. Afgørelse om nedsættelse og bortfald af invalidepension

På baggrund af ovenstående meddelte indklagede ved skrivelse af den 8. juli 2011, jfr. fremlagte **bilag ...,** at klagers erhvervsevne ikke længere blev vurderet nedsat med 2/3, men alene mellem 1/3 og ½.

Indklagede nedsatte som følge heraf klagers invalidepension og præmiefritagelse til halvdelen.

Det fremgår af indklagedes afgørelse, at vurderingen bygger på klagers opfølgningsskema samt akter fra Jobcenter ..., samt at indklagede har lagt vægt på, at klager var startet i skånejob med 15 timer om ugen fra den 1. juli 2009.

Indklagede meddelte som følge heraf, at nedsættelsen af invalidepensionen ville ske med tilbagevirkende kraft til den 1. juli 2009, og at klager var forpligtet til at tilbagebetale for meget udbetalt pension.

Som **bilag ...** fremlægges skrivelse af den 18. juli 2011 fra indklagede, hvoraf fremgår, at klager skal tilbagebetale kr. 298.479,00 for perioden 1. juli 2009 til 1. august 2011.

Klager påklagede ved skrivelse af den 19. juli 2011 indklagedes afgørelse om nedsættelse af invalidepension, jfr. ovenfor bilag ...

Det anføres i klagen, at klager ikke finder, at klagers erhvervsevne alene er nedsat med mindre end halvdelen.

Der henvises til støtte herfor til, at klager uagtet de normerede 15 ugentlige arbejdstimer som følge af fravær grundet hendes helbredsmæssige forhold alene har haft en effektiv arbejdstid på ca. 10,5 timer ugentligt i 2011.

Endvidere henviser klager til, at det er en forudsætning for klagers deltagelse i skånejobbet, at der tages betydelige skånehensyn.

Ligeledes gør klager opmærksom på den særdeles mindre løn, som klager modtager i skånejobbet for de normerede 15 ugentlige timer.

Indklagede rykkede den 16. august 2011 klager for indbetalingen af kr. 298.479,00, jfr. fremlagte **bilag ...**

Indklagede meddelte herefter den 19. oktober 2011 på ny klager, at klagers erhvervsevne alene blev vurderet nedsat mellem 1/3 og halvdelen, jfr. fremlagte **bilag ...**

Indklagede havde efter ovenstående nedsættelse af klagers invalidepension den 8. juli 2011 rekvireret en speciallægeundersøgelse af klager ved speciallæge i neurologi ..., jfr. den som **bilag ...** fremlagte speciallægeerklæring af den 29. august 2011.

Indklagede begrunder særligt selskabets afgørelse med nævnte speciallægeerklæring, idet indklagede samtidig oplyser, at '*vurderingen af din erhvervsevne hovedsageligt er baseret på de foreliggende lægelige oplysninger, og i mindre grad ud fra oplysninger om dit skånejob.'*

Ved speciallægeerklæringen konkluderes det, at '*Som det fremgår af en erklæring har patienten, hvilket typisk ses ved subarachnoidalblødninger, kognitive deficits. Skal man kvantificere disse nærmere, skal der foretages en neuropsykologisk undersøgelse.'*

Klager rettede på grundlag af ovenstående henvendelse til advokat ... v/adv.fm. ... med anmodning om bistand i sagen.

Adv.fm. ... rettede herefter telefonisk henvendelse til indklagede med anmodning om udarbejdelse af neuropsykologisk undersøgelse under henvisning til neurolog ...s udtalelse i erklæringen af den 29. august 2011.

Ved skrivelse af den 27. oktober 2011, jfr. fremlagte **bilag ...** bekræftede indklagede, at der ville blive rekvireret yderligere en speciallægeerklæring.

Klager blev ved skrivelse af den 7. november 2011 indkaldt til undersøgelse ved Cand.Psyk. ..., jfr. fremlagte **bilag ...** Speciallægeerklæringen af den 28. november 2011 fremlægges som **bilag 25.**
...
På baggrund af den af ... udarbejdede speciallægeerklæring, meddelte indklagede ved skrivelse af den 19. december 2011 klager, at klagers erhvervsevne ikke længere vurderedes nedsat i et sådant omfang, at klager var berettiget til invalidepension og præmiefritagelse. Klager fastholdt samtidig det tidligere rejste krav om tilbagebetaling.

Som sagens **bilag ... - ...** fremlægges skrivelse af den 19. december 2011 samt skrivelse af den 21. december 2011, hvorved indklagede fremsender speciallægeerklæringen til klagers repræsentant.

Betalingen af invalidepensionen ophørte som følge af ovenstående den 1. april 2012.

Det er klagers opfattelse, at speciallægeerklæringen af den 28. november 2011 ikke er retvisende, og at klager derfor fortsat er - og også siden 1. juli 2009 har været - berettiget til fuld udbetaling af invalidepension.

Klager påklagede ved adv.fm. ... som følge heraf indklagedes afgørelse ved skrivelse af den 2. marts 2012, jfr. fremlagte **bilag ...**

Indklagede fastholdt ved den som **bilag ...** fremlagte skrivelse af den 4. april 2012 afgørelsen om invalidepensionens ophør. Indklagede anfører i afgørelsen, at '*Selvom vi tager højde for, at du fortsat oplever hukommelses- og koncentrationsbesvær samt træthed, vurderer vi fortsat, at din erhvervsevne ikke er nedsat i det omfang.'*

Nærværende klage er som følge af indklagedes afgørelse af den 4. april 2012 nødvendiggjort.

Det oplyses, at klager på tidspunktet for klagens indgivelse er ved at undersøge mulighederne for via Hjerneskadecentret at få udarbejdet en ny neuropsykologisk speciallægeerklæring. Såfremt en sådan erklæring måtte blive udarbejdet, vil den blive fremlagt i sagen hurtigst muligt.

ANBRINGENDER:

I. Ad fuld invalidepension

Til støtte for klagers principale påstand gøres det gældende,

at klager den 27. november 1998 fik en hjerneblødning, hvorved klager pådrog sig svære kognitive vanskeligheder,

at klager som følge heraf den 1. juni 2003 blev tilkendt mellemste førtidspension samt fuld udbetaling af invalidepension og præmiefritagelse fra indklagede,

at klager i perioden 2003 - 2006 var ansat i skånejob som led i et projekt omhandlende hjerneskadedes fritidsliv,

at klager ultimo 2008 opsøgte kommunen med det formål på ny at opnå beskæftigelse i et skånejob eller fleksjob for herved at forbedre klagers livskvalitet,

at klager i forlængelse heraf på baggrund af to arbejdsprøvninger den 1. juli 2009 blev ansat i et skånejob som husassistent med løntilskud for førtidspensionister med normeret 15 timer ugentligt til en timeløn stor kr. 38,86, hvoraf kommunen ydede tilskud med kr. 23,36,

at klager primo 2009 var fuldt ud orienteret om, at klager forventeligt ville påbegynde fleksjob eller skånejob,

at klager ved Jobcenter ... henholdsvis den 9. september 2009 og 10. oktober 2010 er vurderet ikke at være i stand til at varetage et arbejde på ordinære vilkår grundet skånehensyn og helbredsmæssige forhold,

at klagers hverdag - uagtet at hendes helbredsmæssige tilstand er forbedret over de seneste 10 år - fortsat er betydelig præget af hendes kognitive vanskeligheder, hvorfor Cand. Psyk. ...s konklusion bestrides,

at klagers erhvervsevne siden 1. juli 2009 har været og fortsat er nedsat med i hvert fald 2/3, og

at klager derfor siden 1. juli 2009 har været og fortsat er berettiget til fuld udbetaling af invalidepension samt præmiefritagelse.

II. Ad subsidiære påstand:

Til støtte for den af klager nedlagte subsidiære påstand gøres det gældende,

at klagers erhvervsevne siden 1. juli 2009 har været og fortsat er nedsat med mellem 1/3 og halvdelen,

at klager derfor også siden 1. august 2009 har været berettiget til udbetaling af halv invalidepension og præmiefritagelse.

I relation til det af indklagede fremsatte tilbagebetalingskrav gøres det gældende,

at indklagede primo 2009 fra såvel klager som Jobcenter ... blev oplyst om, at klager havde været i arbejdsprøvning med det formål at opnå et fleksjob eller et skånejob,

at klager indtil den 28. november 2011, hvor speciallægeerklæringen fra ... forelå, har haft berettiget grund til at tro, at hendes erhvervsevne har været nedsat med 2/3,

at klager derfor har været i god tro om hendes helbredsmæssige og erhvervsmæssige tilstand,

at det ikke kan lastes klager, at hun ikke egenhændigt har informeret indklagede om ansættelsen i skånejobbet pr. 1. juli 2009, herunder under hensyntagen til at indklagede var bekendt med klagers ønske om at opstarte i skånejob/fleksjob samt under hensyntagen til den særdeles mindre indkomst, som klager oppebærer ved skånejobbet,

at tilbagebetaling af kr. 298.479,00 til indklagede vil være særdeles byrdefuldt for klager, og

at klager i henhold til de almindelige obligationsretlige principper om condictio indebiti derfor ikke er forpligtet til at tilbagebetale et eventuelt for meget udbetalt beløb i invalidepension.

2. PÅSTANDE:

Klager nedlægger følgende påstande:

Principalt: Indklagede tilpligtes at anerkende, at klager siden 1. juli 2009 har været og fortsat er berettiget til fuld udbetaling af invalidepension.

Subsidiært: Indklagede tilpligtes at anerkende, at klager siden 1. juli 2009 har været og fortsat er berettiget til udbetaling af halv invalidepension.

Indklagede tilpligtes samtidig til at anerkende, at klager ikke er forpligtet til at tilbagebetale eventuel for meget udbetalt invalidepension kr. 298.47900."

Heroverfor har selskabet i brev af 29/8 2012 til nævnet bl.a. anført:

"**Hvad er der sket?**
PFA Pension henviser til forsikredes advokats sagsfremstilling.

Vurdering af forsikredes helbred efter den 1. juli 2009
Forsikrede oplyser i opfølgningsskema (forsikredes bilag ...), at hun kan arbejde op mod 20 timer ugentligt, og at hendes tilstand er uændret siden maj 2009. Dette giver en formodning for, at forsikrede i hvert fald siden maj 2009, har kunnet arbejde op mod 20 timer ugentligt. Forsikrede oplyser videre, at hun arbejder ca. 3 timer dagligt i et børnehus, hvor hun ordner køkkenet og vasketøjet.

Forsikredes opgaver i jobbet er forfaldende køkkenopgaver, opvask, bagning mv. (forsikredes bilag ...). Det fremgår videre, at forsikredes skånehensyn er nedsat tid, undgå stress, behov for pauser, at få arbejdsopgaver tildelt gennem fast kontaktperson og at have mulighed for at kunne trække sig.

Med disse skånehensyn kan forsikrede arbejde 15 timer ugentligt, hvilket også bekræftes af journalark fra kommunen (forsikredes bilag ..., side 2) hvoraf det fremgår, at det går fint med jobbet. Forsikredes arbejdsgiver oplyser, at forsikrede arbejder 15 timer ugentligt.

Forsikrede undersøges ved neurologisk speciallæge ... den 29. august 2011 (forsikredes bilag ...). Forsikrede oplyser, at hendes motoriske gener er remitteret, hun har alene venstresidig kraftnedsættelse i arm og ben ved udtrætning sidst på dagen eller hvis hun anstrenger sig fysisk.

PFA Pension bemærker i denne forbindelse, at forsikrede selv påpeger at der er sket en bedring i hendes tilstand igennem tiden.

Forsikrede oplyser, at hun har udtalte hukommelsesproblemer, hun føler ikke at der er sket en bedring de sidste 4-5 år, men hun har lært at kompensere for det.

På trods af, at forsikrede ikke mener der er sket en bedring, så kan hun bedre kompensere for problemet, hvilket medfører at det ikke er så invaliderende som tidligere.

Forsikrede klager over nedsat koncentrationsevne, specielt når hun udsættes for flere stimuli samtidig. Således er forsikrede opmærksom på, hvad der forværrer hendes koncentrationsevne, og dermed kan hun tilrettelægge sin dag og sine opgaver så hun i størst muligt omfang ikke udsættes for flere stimuli samtidig.

Forsikrede klager endvidere over træthed og udtrætbarhed, som hun angiver er blevet bedre, dog ikke en ændring af tilstanden de sidste 4-5 år. PFA Pension bemærker herved, at der ligeledes er sket en bedring af forsikredes træthed.

Speciallægen konkluderer, at der ikke er objektive fund, der forklarer forsikredes subjektive gener.

PFA Pension bemærker, at forsikrede siden 1. juli 2009 har arbejdet 15 timer ugentligt. Hun angiver, at hun kan arbejde op mod 20 timer ugentligt. Endvidere fremgår det, at der er sket bedring i forsikredes helbredsmæssige situation samt at hun har lært at kompensere for de gener hun oplever at have. Da der alene er tale om beskedne kognitive gener, som i øvrigt ikke kan forklares neurologisk, vurderes forsikredes erhvervsevne alene nedsat med halvdelen eller mere, men ikke med totredjedele.

PFA Pensions begrundelse for at stoppe udbetalingen den 1. april 2012
Det fremgår af psykologisk undersøgelse dateret den 28. november 2011 (forsikredes bilag ...), at undersøgelsens resultater betragtes som valide. Der er ikke umiddelbart noget der tyder på alvorlige hukommelsesproblemer.

Forsikrede arbejder i skånejob 3 timer dagligt i et børnehus, hvor hun har praktiske funktioner.

Forsikrede fremtræder upåfaldende og alderssvarende.

10. 82.853

Test om den sproglige forståelse er indenfor middelområdet. Der er næppe problemer med at forstå almindelige sproglige sammenhænge, og der er sproglige potentialer til uddannelse indenfor det ordinære uddannelsessystem.

PFA Pension bemærker i denne forbindelse, at forsikrede således i forhold til den sproglige forståelse er gennemsnitlig velfungerende.

Arbejdshukommelsen er niveauet middel. Undersøgelsen peger ikke på nedsat arbejdshukommelse. Resultatet underbygger ikke forsikredes oplevelse af nedsat korttidshukommelse.

Hukommelsesprøven viser, at forsikrede har hukommelsesmæssige og indlæringsmæssige ressourcer til deltagelse på arbejdsmarkedet.

Test af den perceptuelle organisering viser middelniveau og peger på en del ressourcer indenfor området perceptuel organisering. Der findes gode praktiske problemløsningsressourcer og dermed ressourcer og potentiale til almindelig deltagelse på arbejdsmarkedet.

PFA Pension bemærker herved, at psykologen påpeger almindelige kognitive ressourcer, der medfører en betydelig erhvervsevne.

Ved test af forarbejdningshastigheden er niveauet over middel og peger på en del ressourcer indenfor området forarbejdningshastigheder. Der er ingen tegn på udtrætningsproblemer som manifesterer sig i krav om mere tid til problemløsning, tværtimod ses et usædvanligt højt kognitivt forarbejdningstempo.

I denne forbindelse bemærker PFA Pension forsikredes betydelige ressourcer samt at forsikrede ikke lider af udtrætningsproblemer ved testen.

Samlet om de intellektuelle og kognitive funktioner udtaler psykologen, at IQ-scoren er beregnet til 97, hvorved niveauet er indenfor middelområdet og peger på en del ressourcer og uddannelsespotentiale. Der er ikke fundet tegn på kognitive funktionsnedsættelser, som kan forklare forsikredes oplevelse af kognitive problemer. Vurderingen er, at forsikrede har et upåfaldende niveau, og hun findes derfor at have ressourcer og potentiale til deltagelse på arbejdsmarkedet eller i uddannelse, hvis der er tilstrækkelig motivation, medmindre hun har andre betydelige funktionsnedsættelser eller psykiske vanskeligheder.

PFA Pension bemærker herved, at forsikrede ved test er upåfaldende, og formodes at kunne indgå på arbejdsmarkedet på ordinære vilkår.

Ved personlighedsanalyse viser det sig, at forsikrede har betydelige personlighedsmæssige ressourcer. Der er ikke fundet tegn på angst eller depression, hun er ikke fundet stressfølsom, men hun findes dog noget inaktiv, hvilket til tider kan give hende visse vanskeligheder og på en måde bekræfte hende i, at der er meget, som hun ikke magter. Optræning i at holde sig mere aktiv anbefales.

PFA Pension bemærker, at forsikredes oplevede vanskeligheder tillægges inaktivitet og ikke en sygdom, og dermed ikke er interessante i forhold til vurderingen af hendes erhvervsevne som følge af forsikringsbetingelserne.

Et andet træk ved hendes personlighed er nedsat ordenssans og meget lav selvdisciplin. Det anbefales at forsikrede reflekterer over disse sider og at hun tilrettelægger sit liv og arbejdsliv herefter, hvorved hun formentlig kan opnå større livskvalitet.

Ovennævnte er ligeledes ikke forhold, der kan tillægges betydning i forhold til PFA Pensions vurdering af forsikredes erhvervsevne, da der ikke er tale om sygdom eller ulykke.

Der findes ikke tegn på behov for terapeutisk bearbejdning af følelsesmæssige vanskeligheder, og der er heller ikke tegn på traumatisk belastningsreaktion. Da forsikrede ikke findes særlig sårbar, er der ikke behov for særlige forhold på en kommende arbejdsplads, bortset fra hvad hun selv mener hun skal undgå af risici. Socialt findes hun udadvendt og åben. Forsikrede trives formentlig bedst når hun har mulighed for at være med i en sammenhæng. Hun udtrykker også et behov for at kunne deltage på arbejdsmarkedet igen. Hun findes ansvarlig og er især optaget af at være godt forberedt.

Det konkluderes, at forsikrede er normalt begavet. Der er ikke fundet specifikke funktionsnedsættelser og heller ikke tegn på generelle kognitive eller intellektuelle funktionsnedsættelser. Der kan ikke peges på behandlingsmuligheder eller yderligere undersøgelser. Det vurderes at prognosen for tilbagevenden til arbejdsmarkedet, på trods af at forsikrede har været på offentlig pension i mange år, er god, hvis hun selv er motiveret og hvis hun støttes hertil af det lokale jobcenter.

Psykologen vurderer således, at den afgørende faktor for, om forsikrede kan vende tilbage til arbejdet er forsikredes motivation. Der er således ikke nogen helbredsmæssig dokumentation for, at forsikredes generelle erhvervsevne er nedsat med halvdelen eller mere.

Vedr. tilbagebetalingskravet
Vi har foretaget en ny vurdering og har på denne baggrund besluttet at frafalde tilbagebetalingskravet.

Sammenfattende
Sammenfattende er det vores vurdering, at forsikredes erhvervsevne alene har været nedsat med mellem halvdelen og to-tredjedel siden den 1. juli 2009, men at tilbagebetalingskravet, der vedrører perioden til og med juli 2011, frafaldes.

Opfølgningen i PFA Pension sker i juli 2011, og forsikrede informeres ved brev af 8. juli 2011, om at udbetalingen nedsættes til halvdelen. Det fastholdes, at PFA Pension var berettiget til at nedsætte udbetalingen til halvdelen, men PFA Pension vurderer, at dette bør ske med virkning fra 1. oktober 2011. Endvidere er det PFA Pensions vurdering, at der ikke er dokumentation for, at forsikredes erhvervsevne er nedsat med halvdelen eller mere siden december 2011, og at det dermed er berettiget, at PFA Pension har stoppet udbetalingen fra 1. april 2012.

Til støtte for vores påstand om, at forsikredes generelle erhvervsevne alene er nedsat med halvdelen eller mere fra den 1. juli 2009, gør vi gældende

at forsikrede er ansat i job 15 timer ugentligt,
at forsikrede selv oplyser, at hun kan arbejde op mod 20 timer ugentligt,
at forsikredes helbredstilstand er bedret
at forsikrede har lært at kompensere for de oplevede kognitive gener,
at speciallæge i neurologi ... ikke kan finde neurologisk objektiv forklaring på forsikredes oplevede gener.

Til støtte for vores påstand om, at forsikredes generelle erhvervsevne ikke er nedsat i dækningsberettigende grad siden december 2011, gør vi gældende

at forsikrede har et upåfaldende niveau i samtlige kognitive tests,

at forsikrede oplever visse vanskeligheder kan tillægges andre årsager end nedsat helbred,
at forsikrede har ressourcer og potentiale til deltagelse på arbejdsmarkedet eller i uddannelse,
at psykologen vurderer, at forsikrede vil kunne vende tilbage til arbejdsmarkedet, såfremt hun er motiveret for det.

Konklusion
PFA Pension gør gældende, at forsikrede siden den 1. juli 2009 alene har været berettiget til halv udbetaling, men tilbagebetalingskravet frafaldes, og udbetalingen nedsættes først til halvdelen med virkning fra 1. oktober 2011. Endvidere gør PFA Pension gældende, at forsikrede ikke er berettiget til udbetaling efter april 2012, idet hendes erhvervsevne ikke vurderes nedsat med halvdelen eller mere."

Hertil har klagerens advokat i telefax af 13/9 2012 til nævnet bemærket:

"I relation til indklagedes bemærkninger om klagers skånejob og omfanget heraf henvises der til det i klagen (p. 8) anførte om, at klagers effektive arbejdstid grundet sygefravær alene har udgjort ca. 10,5 timer ugentligt i 2011.

På grundlag af klagers omfattende sygefravær er klagers normerede arbejdstid efterfølgende blevet nedsat med virkning pr. 1. september 2011 til 12 timer ugentligt, hvilken normering er opretholdt ved en nylig revurdering af skånejobbet foretaget af forvaltningen.

Det skal i relation til skånejobbet endvidere supplerende oplyses, at klager en stor del af det første år efter skånejobbets oprettelse var fraværende som følge af barselsorlov.

Indklagedes bemærkninger om, at klagers vanskeligheder ved at bestride et fuldtidshverv må henføres til andre forhold end helbredsmæssige bestrides. Det gøres af klager således gældende, at klager fortsat har begrænset overblik og organisatoriske evner, samt at hun generelt mangler evne til at prioritere de daglige opgaver, ligesom hun udtrættes hurtigt, og derfor har behov for mange pauser i løbet af en dag.

Under henvisning til det i klagen oplyste om bestræbelserne fra klagers side på at få udarbejdet en ny neuropsykologisk speciallægeerklæring kan det oplyses, at klager den 28. august d.å. i forbindelse med en samtale på ... Universitetshospital er blevet visiteret til en ny undersøgelse."

Vedlagt brev af 4/1 2013 har klagerens advokat til nævnet sendt kopi af journalnotat af 20/11 2012 vedrørende neuropsykologisk undersøgelse.

Efterfølgende har selskabet i brev af 22/1 2013 til nævnet bl.a. anført:

"Forsikredes advokat påpeger i brevet til Ankenævnet af den 13. september 2012, forsikrede alene arbejdede effektivt ca. 10,5 timer pr. uge i 2011. På grund forsikredes omfattende sygefravær er forsikredes ugentlige arbejdstid pr. september 2011 sat ned til 12 timer ugentligt. Denne arbejdssituation er blevet opretholdt ved nylig revurdering af skånejobbet.

PFA Pension kan ikke af de lægelige akter se dokumentation for, at forsikredes helbredstilstand er forværret i 2011. Der beskrives derimod en forbedring, jf. forsikredes bilag ...

Forsikrede var fraværende en stor del af første år efter oprettelse af skånejobbets oprettelse grundet barselsorlov. Da barselsorlov ikke skyldes helbredsmæssige forhold, kan dette ikke tillægges værdi ved vurderingen af forsikredes erhvervsevne.

Forsikredes advokat oplyser, at forsikrede fortsat lider af begrænset overblik og organisatoriske evner samt at hun generelt mangler evner til at prioritere de daglige opgaver, ligesom hun udtrættes hurtigt og derfor har behov for mange pauser i løbet af en dag.

Det fremgår af neuropsykologisk undersøgelse udarbejdet af ..., på ... Universitetshospital den 20. november 2012, at psykologen havde opfordret forsikrede til, at medbringe journalnotater fra sygeforløbet samt kopi af seneste undersøgelsesrapport. Forsikrede valgte dog alene at sende journalnotater fra hospitalsindlæggelse og genoptræningsforløb fordi forsikrede ønsker en uvildig undersøgelse. Psykologen oplyser om, at det kan være vanskeligt uden adgang til den tidligere rapport at få overblik over hvilke kognitive funktioner/funktionstab der evt. ikke er blevet belyst ved den tidligere undersøgelse.
...
Samlet set indikerer testbilledet, at forsikrede er kommet sig godt, men i høj grad er afhængig af struktur. Forsikrede har indarbejdet gode vaner i forhold til kalenderbrug som støtte for hukommelsen og redskab til strukturering og planlægning. Undersøgelsen giver dog grund til at tro at uforudsete og ukendte problemtyper kan være vanskelige for forsikrede at håndtere som følge af nedsat abstraktionsniveau.

PFA Pension bemærker herved, at forsikrede har gode redskaber til at kompensere for de problemer hun har.

Det er PFA Pensions vurdering, at forsikredes erhvervsevne er nedsat i nogen grad, men det vurderes ikke lægeligt dokumenteret, at forsikredes generelle erhvervsevne er nedsat med halvdelen eller mere, hvorfor vi fastholder stoppet af udbetalingen den 1. april 2012."

Nævnet har fået forelagt de bilag, parterne har fremlagt, herunder diverse lægelige og kommunale oplysninger. Nogle af disse oplysninger gengives her:

I neurologisk speciallægeerklæring af 29/8 2011 hedder det bl.a.:

"**Konklusivt** kan udtales som svar på de af PFA Pension stillede spørgsmål:

Beskrivelse af forløbet og behandlingen. Se venligst 'aktuelle'. Der foreligger ingen sagsakter fra ... Sygehus i det fremsendte, men patienten beskriver helt plausibelt hendes behandlingsforløb, der er langvarigt og primært har rettet sig mod rehabilitering efter hendes subarachnoidalblødning, der har givet hende motoriske udfald i venstre side, der remitterer, efterfølgende er det, det kognitive der gener.
De subjektive klager d.d. er hukommelses- og koncentrationsbesvær samt udtrætbarhed.
Objektivt findes en neurologisk intakt patient. Kognitivt scorer hun 28 ud af 30 ved MMSE. Der er således ingen objektive fund, der beskrives som hverken alderssvarende eller forklarende de subjektive gener.

Det er velkendt, at man ved subarachnoidal blødning pga. aneurisme, hvor der har været vasokontraktion, kan se udtalte kognitive deficits uden at der er korrelerende motoriske udfald. Prognosen. På nuværende tidspunkt må de kognitive deficits siges at være stationære.

Der er ingen ikke igangsatte behandlingsmuligheder.
Der findes ingen dokumenteret træning eller andre varierende opgaver, der kan ændre på tilstanden. Funktionsevnen vil være nedsat sv.t. koncentration og hukommelse samt formentlig udtrætbarhed, primært kognitivt men også i mindre grad fysisk.
Der er ikke indication for yderligere undersøgelser.
Som det fremgår af min erklæring har patienten, hvilket typisk ses ved subarachnoidalblødninger, kognitive deficits. Skal man kvantificere disse nærmere, skal der foretages en neuropsykologisk undersøgelse.

Diagnose: SAH seqv./følger efter hjerneblødning."

I erklæring af 28/11 2011 fra psykolog hedder det bl.a.:

"**Konklusion**
Det drejer sig om 42 årig kvinde, [klageren], som har haft en hjerneblødning for 10-12 år siden. Hun oplever fortsat hukommelses - og koncentrationsbesvær samt øget trætbarhed.
På baggrund af den gennemførte undersøgelse kan følgende konkluderes:

- [Klageren] findes i undersøgelsen normaltbegavet, med IQ-score på 97. Der er ikke fundet specifikke funktionsnedsættelser og der er derfor heller ikke tegn på generelle kognitive eller intellektuelle funktionsnedsættelser.
- Vurderingen er, at hun ud fra en neuropsykologisk vinkel, står almindeligt til rådighed for arbejdsmarkedet.
- Personlighedsanalysen peger på en stabil personlighedsstruktur, uden tegn på følelsesmæssige vanskeligheder. Hun findes således ikke stressfølsom og hun oplever ikke væsentlige problemer med angst eller depression. Hun findes at have vanskeligheder med at holde sig aktiv, og selvdisciplinen findes lav, men der er ikke umiddelbart behov for psykologbehandlinger, medmindre hun selv er interesseret i egen udvikling.
- Der kan ikke peges på behandlingsmuligheder, da der ikke er noget at behandle og derfor heller ikke særlige skånebehov, men det må anbefales, at hun opsøger mulighed for jobtræning op til fuld tid.
- Der findes ikke indikation for yderligere undersøgelser.
- Selvom resultatet af nærværende undersøgelse kan virke overvældende på [klageren], fordi hun har været på offentlig pension i mange år, er det alligevel vurderingen, at prognosen for tilbagevenden til arbejdsmarkedet er god, hvis hun selv er motiveret og hvis hun støttes hertil af det lokale Jobcenter."

Af notat af 20/11 2012 udfærdiget på baggrund af neuropsykologisk undersøgelse fremgår bl.a.:

"**Konklusion og plan**

Pt. ses til neuropsykologisk undersøgelse som 'second opinion' idet en undersøgelse foretaget tidligere i år iflg pt. og pårørende ikke er retvisende.

Pt. ønsker en selvstændig og uvildig undersøgelse, hvorfor detaljer fra den tidligere undersøgelse ikke er mig bekendt.
Der er indledningsvist visse complianceproblemer, men disse elimineres via samtale om undersøgelsens formål og præmisser. De anvendte testresultater vurderes at være helt valide.

Undersøgelsen viser en auditiv spændvidde og arbejdshukommelse i underkanten af det forventede, og koncentrationsmæssige udsving. Den visuelle hukommelse findes let til moderat reduceret.
Verbal abstraktion er ikke på det forventede niveau, og ved problemløsningsopgaver uden fast forlæg gør abstraktionsproblemer sig ligeledes gældende.

Der er derudover mistanke om let til moderat reduceret verbal indlæring og hukommelse, samt let nedsat tempo ved ustruktureret materiale. Disse funktioner er forhåbentligt belyst i den tidligere undersøgelse.

Pt. klager desuden over udtrætning. Hun fremstår ikke deprimeret.
Det er ikke muligt i den strukturerede testsituation at afdække evt. ændringer i adfærd, såsom nedsat initiativ, men det virker ikke usandsynligt at pt. fortsat skulle lide heraf, da de er foreneligt med skadens lokalisation og synes at have været et meget fremtrædende problem tidligere i forløbet.

Samlet set indikerer testbilledet at pt. er kommet sig godt, men i høj grad, som hun selv og familien beskriver det, er afhængig af struktur. Pt. har indarbejdet gode vaner ift bla. kalenderbrug som støtte for hukommelsen og redskab til strukturering og planlægning. Undersøgelsen giver dog grund til at tro at uforudsete og ukendte problemtyper kan være vanskelige for pt. at håndtere som følge af nedsat abstraktionsniveau."

Af forsikringsbetingelserne fremgår bl.a.:

"§ 3. Dækning ved tab af arbejdsevne

Retten til udbetaling af dækning ved tab af arbejdsevne indtræder når forsikredes arbejdsevne inden det 60. år på grund af sygdom eller ulykkestilfælde er nedsat til halvdelen eller derunder af den fulde erhvervsevne.

En sådan nedsættelse af arbejdsevnen foreligger, når forsikrede efter PFA Personskades skøn ikke længere er i stand til - bedømt under hensyn til nuværende helbredstilstand, uddannelse og tidligere beskæftigelse - at tjene mere end halvdelen af, hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder.

Ret til fuld ydelse indtræder, når forsikredes arbejdsevne på grund af sygdom eller ulykkestilfælde er nedsat til en tredjedel eller derunder af den fulde arbejdsevne.

Er arbejdsevnen på grund af sygdom eller ulykke nedsat til mellem en tredjedel og halvdelen af den fulde arbejdsevne, er forsikrede berettiget til halv ydelse. Den anden halvdel af forsikringen kan videreføres mod præmiebetaling.

Ved vurdering af forsikredes tab af arbejdsevne foretages tillige et skøn over, om forsikrede må anses for egnet til omskoling. Hvis forsikrede må anses for egnet til en omskoling, som må forventes at sætte forsikrede i stand til at opretholde den i stk. 2 nævnte indtjening, anses arbejdsevnen ikke for nedsat i ydelsesberettiget grad.

Ved bedømmelse af nedsættelsen af arbejdsevnen er det uden betydning, om forsikrede på grundlag at situationen på arbejdsmarkedet er - eller efter omskolingen vil være i stand til at tå arbejde svarende til sin uddannelse.

...

16. 82.853

§ 8. Præmiefri dækning

Nedsættes arbejdsevnen som anført i § 3, bortfalder præmiebetalingen for den del af ydelsen, som udbetales."

Nævnet udtaler:

Efter en samlet bedømmelse af sagens oplysninger, herunder særligt det anførte om antallet af arbejdstimer, finder nævnet det ikke godtgjort, at klagerens generelle erhvervsevne har været nedsat med mere end halvdelen efter den 1/7 2009. Nævnet kan derfor ikke kritisere, at selskabet har afvist at yde fuld præmiefritagelse og udbetale fuld invalidepension efter den 1/10 2011.

På baggrund af de fremlagte oplysninger finder nævnet, at klageren ikke har godtgjort, at hun ikke efter den 1/4 2012 *med de rette skånehensyn* vil være i stand til - bedømt under hensyn til hendes nuværende helbredstilstand, uddannelse og tidligere beskæftigelse - at tjene mere end halvdelen af, hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder. Nævnet kan derfor ikke kritisere, at selskabet helt har afvist at yde præmiefritagelse og udbetale invalidepension efter den 1/4 2012.

Det, som klagerens advokat i øvrigt har anført, findes ikke at kunne føre til et andet resultat.

Som følge heraf

b e s t e m m e s :

Klageren får ikke medhold.

Poul Sørensen